

STRESZCZENIE W JĘZYKU POLSKIM

Celem pracy badawczej jest rozpoznanie cech komunikacji pomiędzy nauczycielem a uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w nauczaniu języka angielskiego w klasach 1-3 szkoły podstawowej. Według Jerzego Zielińskiego: „Nauczyciel, przekazując wiedzę uczniom, jest nadawcą informacji a uczniowie ich odbiorcami”. To nauczyciel nawiązuje interakcję z uczniem na lekcji języka angielskiego, spełniając cele dydaktyczne, wychowawcze oraz społeczne. Nawiązany pomiędzy nimi dialog stanowi istotny przekaz komunikacyjny, który może zostać zachwiany z powodu zaburzeń lub zakłóceń w rozwoju uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Zdolność posługiwania się językiem w sposób skuteczny zależy od kilku elementów, które zostają poddane analizie w dysertacji: kontekst sytuacji komunikacyjnej, społeczna sprawność językowa, językowa sprawność systemowa, wymiar paralingwistyczny oraz zachowania językowe ucznia i nauczyciela, które stanowią determinanty analizy rozmowy.

Zaburzenia rozwoju dziecka mogą przybierać różny charakter. Po pierwsze, mogą mieć postać deficytów rozwojowych w zakresie poszczególnych analizatorów, np. wzroku czy słuchu. Po drugie, mogą wiązać się z dysfunkcjami albo opóźnieniem rozwoju psychomotorycznego, co w przyszłości może powodować zaburzenia mowy czynnej lub zaburzenia z grupy dysleksji rozwojowej. Po trzecie, mogą też sprowadzać się do zaburzeń o bardziej globalnym charakterze, które ograniczają możliwości prawidłowego funkcjonowania społecznego dziecka, jak ADHD, autyzm czy zespół Aspergera. Szczegółowo zaburzenia oraz zakłócenia w rozwoju dziecka, które utrudniają swobodną komunikację na lekcji języka angielskiego zostały przedstawione w rozdziale 1.1 - 1.4. Praca z uczniem z SPE w szkole podstawowej stanowi wielkie wyzwanie. Zarówno uczeń ze spektrum autyzmu, jak i z mutyzmem wybiórczym, afatyczny czy dyslektyczny wymaga indywidualizacji nauczania oraz stosowania metod oraz technik terapeutycznych w osiągnięciu skutecznych rezultatów.

W rozdziale drugim skoncentrowano się na opisie języka angielskiego jako przedmiotu szkolnego z ukierunkowaniem na cele nauczania języka, treści, procedury osiągania celów programowych, weryfikowanie osiągnięć ucznia, techniki nauczania sprawności językowych. W pracy poruszono również kwestie dotyczące roli nauczyciela języka angielskiego w edukacji wczesnoszkolnej oraz nauczania języka angielskiego w klasach 1-3. Wczesne nauczanie języka

angielskiego ma nie tylko na celu rozwój kompetencji językowej uczniów, ale również, wspieranie wszechstronnego i harmonijnego rozwoju.

W podrozdziałach 3.1-3.3 przedstawiono pojęcia oraz modele komunikacyjne, które odnoszą się do znaczących dla przeprowadzanych badań doświadczeń dziecka w rozmowie z dorosłym, takich jak: bezpośredniość, relacje, wymiana znaczeń, interakcyjność, użycie języka i przede wszystkim rola osób, uczestników porozumiewania się.

W rozdziale czwartym zaprezentowano problem badawczy z pytaniami szczegółowymi, ujęty w analizie rozmowy metodą badań jakościowych oraz techniki badań. Scharakteryzowano grupę badawczą. W rozdziale piątym uwzględniono matryce, w których skategoryzowano reprezentacje wypowiedzi ucznia z SPE w klasach 1-3 oraz nauczyciela podczas rozmów w edukacji domowej oraz szkolnej. Kategorie analizy struktury rozmowy to: kontekst komunikacyjny, aspekt lingwistyczny, paralingwistyczny, społeczna sprawność językowa, przekaz komunikacyjny oraz doświadczenia interakcji w rozmowie. Do każdej kategorii zostały przyporządkowane wskaźniki, których reprezentacjami były wypowiedzi uczestników rozmowy.

W rozdziale szóstym, pod względem lingwistycznym i dydaktycznym, ujęto wnioski i wyniki z przeprowadzonych badań, w których wzięło udział 7 uczniów a czas przeprowadzonych rozmów to łącznie 456 minut 30 sekund. Zaobserwowano w analizie danych, że komunikacja na lekcji języka angielskiego w klasach 1-3 jest zróżnicowana w zależności od wymiaru badań: ukierunkowana na ucznia, skoncentrowana na sytuacji komunikacyjnej, w której zachodzi dialog. Komunikacja ta jest również nastawiona na wzajemne zrozumienie i wymianę informacji, pomimo zakłóceń, błędów językowych, lapsusów oraz chwil milczenia czy zachwiania.